

6. ZAŁOŻENIA OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016

Naczelną zasadą przyjętą w przedmiotowym programie jest zasada zrównoważonego rozwoju w celu umożliwienia lepszego zagospodarowania istniejącego potencjału gminy (zasobów środowiska, surowców naturalnych, obiektów, sprzętu, jak i ludzi oraz wiedzy).

Na podstawie kompleksowego raportu o stanie środowiska i źródłach jego przekształcenia i zagrożenia przedstawiono poniżej propozycję działań programowych umożliwiających spełnienie zasady zrównoważonego rozwoju poprzez koordynację działań w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej. Daje to możliwość planowania przyszłości gminy w perspektywie kilkunastu lat i umożliwia aktywizację społeczeństwa gminy, zwiększenie inicjatywy i wpływu społeczności na realizację działań rozwojowych.

Cele i działania proponowane w programie ochrony środowiska powinny posłużyć do tworzenia warunków dla takich zachowań ogółu społeczeństwa, które polegać będą w pierwszej kolejności na niepogarszaniu stanu środowiska przyrodniczego na danym terenie, a następnie na jego poprawie. Realizacja wytyczonych celów w programie powinna spowodować zrównoważony rozwój gospodarczy, polepszenie warunków życia mieszkańców przy zachowaniu walorów środowiska naturalnego na terenie gminy.

6.1. Cele ekologiczne

Kompleksowość zagadnień ochrony środowiska, a także zakres przeobrażeń na terenie gminy wymusiła wyznaczenie celów średniookresowych i priorytetowych, a także przyjęcie zadań z zakresu wielu sektorów ochrony środowiska. Spośród nich dokonano wyboru najistotniejszych zagadnień, których rozwiązanie przyczyni się w przyszłości do poprawy stanu środowiska na terenie gminy.

Wyboru priorytetów ekologicznych dokonano w oparciu o diagnozę stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie Gminy Zbrosławice, uwarunkowania zewnętrzne (obowiązujące akty prawne) i wewnętrzne, a także inne wymagania w zakresie jakości środowiska. Wybór priorytetowych przedsięwzięć ekologicznych na terenie Gminy Zbrosławice na lata 2009-2012 z perspektywą 2013-2016 przeprowadzono przy zastosowaniu następujących kryteriów organizacyjnych i środowiskowych.

6.1.1. Kryteria o charakterze organizacyjnym

- wymiar zadania przedsięwzięcia (ponadlokalny i publiczny),
- konieczność realizacji przedsięwzięcia ze względów prawnych
- zabezpieczenia środków na realizację lub możliwość uzyskania dodatkowych zewnętrznych środków finansowych (z Unii Europejskiej z innych źródeł zagranicznych lub krajowych),
- efektywność ekologiczna przedsięwzięcia,
- znaczenie przedsięwzięcia w skali regionalnej,
- spełnianie wymogów zrównoważonego rozwoju - zgodność przedsięwzięcia dla rozwoju gospodarczego Gminy.

6.1.2. Kryteria o charakterze środowiskowym

- możliwość likwidacji lub ograniczenia najpoważniejszych zagrożeń środowiska i zdrowia ludzi,
- zgodność z celami ekologicznymi i zasadniczymi kierunkami zadań wynikających ze Strategii rozwoju województwa śląskiego,
- zgodność z celami i priorytetami ekologicznymi określonymi w "Polityce Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016" i „Programie Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego”,
- zgodność z międzynarodowymi zobowiązaniami Polski w zakresie ochrony środowiska,
- skala dysproporcji pomiędzy aktualnym i prognozowanym stanem środowiska a stanem wymaganym przez prawo,
- skala efektywności ekologicznej przedsięwzięcia (efekt planowany, tempo jego osiągnięcia),

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

- wieloaspektowość efektów ekologicznych przedsięwzięcia (możliwość jednoczesnego osiągnięcia poprawy stanu środowiska w zakresie kilku elementów środowiska),
- w odniesieniu do gospodarki odpadami istotnym kryterium była zgodność proponowanych zadań z wymogami kształtowania nowoczesnej gospodarki odpadami poprzez priorytetowe traktowanie tworzenia systemów, działań w zakresie zbiórki i transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

6.1.3. Cele ekologiczne dla Gminy Zbrosławice.

Kierując się podanymi powyżej kryteriami, wyznaczono następujące cele dla Gminy Zbrosławice z zakresu ochrony środowiska:

- środowisko dla zdrowia – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.

7. KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH

7.1. Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

Stan wyjściowy

Wszystkie działania człowieka są prowadzone w środowisku przyrodniczym, mają więc wpływ na jego stan obecny i przyszły. Oznacza to konieczność takiego gospodarowania, aby zachować środowisko w możliwie dobrym stanie dla przyszłych pokoleń. Tak więc kryteria zrównoważonego rozwoju powinny być uwzględnione we wszystkich dokumentach strategicznych sektorów gospodarczych. Dokumenty te, zgodnie z art. 46 ustawy z dn. 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, powinny być poddawane tzw. strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko w celu sprawdzenia, czy rozwiązania w nich zawarte nie przyniosą zagrożenia dla środowiska teraz i w przyszłości.¹

7.1.1. Cel średniookresowy do 2016 r.

Dążenie, aby projekty dokumentów strategicznych były zgodne z obowiązującym prawem

7.2. Zarządzanie środowiskowe

Stan wyjściowy:

Systemy Zarządzania Środowiskowego (SZŚ) zapewniają włączenie środowiska i jego ochrony do celów strategicznych firmy i przypisanie zagadnień do kompetencji jej zarządu. Systemy te są dobrowolnym zobowiązaniem się organizacji w postaci przedsiębiorstwa, placówki sektora finansów, szkolnictwa, zdrowia, jednostki administracji publicznej i innej do podejmowania działań mających na celu zmniejszanie oddziaływań na środowisko, związanych z prowadzoną działalnością. Posiadanie przez daną firmę prawidłowo funkcjonującego SZŚ gwarantuje, iż firma ta działa zgodnie ze wszystkimi przepisami ochrony środowiska.

W ostatnim pięcioleciu nastąpił dynamiczny rozwój systemów zarządzania środowiskowego. Blisko 1 100 organizacji w Polsce posiada certyfikowane systemy zgodnie z normą PN - EN ISO 14001.

Od 2002 r. prowadzone były intensywne przygotowania do stworzenia możliwości rejestracji polskich organizacji w systemie EMAS. Pierwszą krajową organizacją w tym systemie zarejestrowano we wrześniu 2005 r.

Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu (EMAS) (ang. Eco-Management and Audit Scheme) to system zarządzania środowiskowego, w którym dobrowolnie mogą uczestniczyć organizacje (przedsiębiorstwa, instytucje, organizacje, urzędy). Głównym założeniem systemu jest wyróżnienie tych organizacji, które wychodzą poza zakres minimalnej zgodności z przepisami i ciągle doskonalą efekty swojej działalności środowiskowej.

Podstawowe zasady systemu określa rozporządzenie 761/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 marca 2001 r. dopuszczające dobrowolny udział organizacji we wspólnotowym systemie ekozarządzania i audytu (EMAS). Rozporządzenie z dniem 1 maja 2004 r. zaczęło obowiązywać w Polsce.

System EMAS wykazuje duże podobieństwo do normy ISO 14001. Od roku 2001 treść normy ISO 14001 została włączona do rozporządzenia EMAS, pozwalając na ograniczenie się do identyfikacji dodatkowych wymagań stawianych organizacjom w systemie EMAS. Wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego w oparciu o wymagania normy ISO 14001 można traktować jako krok w kierunku rejestracji w systemie EMAS

Na terenie Gminy funkcjonują przedsiębiorstwa posiadające m.in. certyfikowane Systemy Zarządzania Jakością (ISO 9001:2000), środowiskiem (ISO 14001) oraz HACCP.

¹ Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 – Warszawa 2008

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

7.2.1. Cel średniookresowy do 2016 r.

Upowszechnianie i wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego

Kierunki działań:

Zadania własne:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie środowiska, udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska	Gmina Zbrosławice
Współpraca z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi	Gmina Zbrosławice, Organizacje pozarządowe
Prowadzenie w formie elektronicznej publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie oraz ich udostępniania w Biuletynie Informacji Publicznej	Gmina Zbrosławice
Zachęcanie organizacji do wzięcia udziału w programach szkoleniowo-informacyjnych dotyczących EMAS	Gmina Zbrosławice
Wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska	Gmina Zbrosławice
Wspomaganie systemów kontrolno-pomiarowych stanu środowiska Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska, Planu Gospodarki Odpadami	Gmina Zbrosławice

7.3. Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Stan wyjściowy

Rola edukacji ekologicznej w procesie realizacji polityki środowiskowej, a więc i obowiązków ekologicznych, jest szczególnie istotna. Problem niedostatków w zakresie ochrony środowiska jest widoczny nie tylko z punktu widzenia stosowanych przez przedsiębiorców technologii (a raczej ich niestosowania, braku polityki segregacji odpadów, braku odpowiedniej ilości odpowiednich jakościowo składowisk odpadów itp.), jak i wyrobienia w społeczeństwie, szacunku do otaczającej przyrody. Nie chodzi również tylko o edukację w ścisłym tego słowa znaczeniu, czyli proces nauczania, świadczony w ramach systemu oświaty, ale o kształtowanie świadomości ekologicznej w każdej dziedzinie życia, mającej jakikolwiek związek z ochroną środowiska.

Na terenie Gminy Zbrosławice prowadzone były następujące działania (szczegółowo opisane w rozdz. 5. m.in:

- konkursy ekologiczne,
- zakupy wydawnictw naukowych,
- seminariów o tematyce ekologicznej,
- zakup pomocy naukowych dla szkół związanych z ekologią,
- wystawy.

7.3.1. Cel średniookresowy do 2016 r.

Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą: „myśl globalnie, działaj lokalnie”

Kierunki działań:

Zadania własne:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Kontynuacja realizacji programu edukacji ekologicznej	Gmina Zbrosławice
Wspieranie merytoryczne i finansowe aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży np. organizowanie konkursów i sesji popularno-naukowych związanych z tematyką środowiskową	Gmina Zbrosławice, organizacje pozarządowe

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

Wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej o zasięgu ponadgminnym	Gmina Zbrosławice, organizacje pozarządowe
Współdziałanie władz gminnych z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony	Gmina Zbrosławice, Organizacje pozarządowe
Udział przedstawicieli Urzędu Gminy w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku	Gmina Zbrosławice, Organizacje pozarządowe
Doskonalenie metod udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie przez wszystkie instytucje publiczne	Gmina Zbrosławice
Edukacja ekologiczna oraz promowanie działalności proekologicznej	Gmina Zbrosławice, organizacje pozarządowe
Nagrody w konkursach ekologicznych	Gmina Zbrosławice
Nagrody dla sołectw za zachowania proekologiczne	Gmina Zbrosławice

7.4. Odpowiedzialność za szkody w środowisku

Stan wyjściowy

3 października 2008 roku Sejm uchwalił w ustawę o zapobieganiu i naprawie szkód w środowisku, która określa zasady odpowiedzialności za zanieczyszczenia. Ustawa dostosowuje polskie prawo do dyrektywy unijnej z 2004 roku.

Zasada zakładająca, że zanieczyszczający środowisko płaci, jest stosowana w Polsce już od lat. System opłat i kar za zanieczyszczenia i szkody w środowisku był wprowadzony w latach 80. Działał skutecznie, ale nie był rozwiązaniem kompatybilnym z jednolitą polityką w tym zakresie w Unii. Ustawa określa zasady odpowiedzialności za naprawę szkód w środowisku. Z powodu nie wywiązywania się sprawców z tego obowiązku, instytucje publiczne ponoszą straty w wysokości od 25 do 125 mln zł rocznie. Nowe prawo przewiduje, że osoby poszkodowane lub inne zainteresowane strony (np. organizacje ekologiczne) będą mogły zgłaszać zaistniałe szkody do organów ochrony środowiska. W przypadku, gdy nie będzie można rozpoznać sprawcy lub nie będzie można wobec niego rozpocząć egzekucji, naprawą szkody zajmie się regionalny dyrektor ochrony środowiska. Na nim ciąży również obowiązek podjęcia działań w przypadkach wystąpienia zagrożenia życia lub zdrowia ludzi albo pojawienia się nieodwracalnych szkód w środowisku. Jeśli zagrożenie zostanie wywołane przez organizmy genetycznie zmodyfikowane, organem odpowiedzialnym będzie minister środowiska.

Ustawa Prawo ochrony środowiska rozróżnia dwa rodzaje odpowiedzialności związanej z występowaniem szkody w środowisku:

- odpowiedzialność administracyjna związana z egzekwowaniem administracyjnych obowiązków ciążących na podmiotach korzystających ze środowiska,
- odpowiedzialność cywilnoprawna pozostająca w gestii sądów powszechnych.

Chociaż polskie podejście do kwestii odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku jest szersze od wspólnotowego, to w najbliższych latach polityką w tym zakresie kształtować będą przepisy UE zawarte w Dyrektywie 2004/35/WE w sprawie odpowiedzialności za zapobieganie i naprawę szkód w środowisku.

Do zadań Głównego Inspektora Ochrony Środowiska należeć będzie prowadzenie rejestru zagrożeń i szkód w środowisku (zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 1991r. o Inspekcji Ochrony Środowiska Dz.U. z 2007r. Nr 44, poz. 287 z późn. zmianami)

7.4.1. Cel średniookresowy do 2016 r.

Stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizacja możliwości wystąpienia szkody

Kierunki działań:

Zadania koordynowane:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Stworzenie bazy danych o szkodach w środowisku i działaniach naprawczych	Inspektorat Ochrony Środowiska
Prowadzenie szkoleń na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku dla pracowników administracji, sądownictwa oraz podmiotów gospodarczych	Inspektorat Ochrony Środowiska, organizacje pozarządowe

7.5. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Stan wyjściowy

Miejscowy plan, zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r., jest podstawowym instrumentem kształtowania ładu przestrzennego pozwalającym gminom na racjonalną gospodarkę terenami. Poza planem miejscowym w systemie planowania przestrzennego występują instrumenty pomocnicze, w postaci decyzji lokalizacyjnych. Pomimo istnienia ustawy oraz ustaw określających kompetencje w tym zakresie samorządów wszystkich szczebli znaczna powierzchnia kraju nie jest objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Taka sytuacja powoduje wydawanie wielu decyzji lokalizacyjnych i gospodarczych, podejmowanych bez uwzględnienia konieczności zachowania ładu przestrzennego i uporządkowanego rozwoju terenów mieszkaniowych, przemysłowych czy rekreacyjnych. W decyzjach lokalizacyjnych często występuje też brak uwzględniania zasad ochrony środowiska.

7.5.1. Cel średniookresowy do 2016 r.

Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji

Kierunki działań:

Zadania własne:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko	Gmina Zbrosławice
Wprowadzenie mechanizmów ochrony zasobów złóż kopalin przed zagospodarowaniem powierzchni uniemożliwiającym przyszłe wykorzystanie	Gmina Zbrosławice
Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie powietrza, wód i hałasu	Gmina Zbrosławice

Zadania koordynowane:

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Przeprowadzanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	Organ opracowujący projekt dokumentu

8. OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH

8.1. Ochrona przyrody

Stan wyjściowy – dominujące w gminie zbiorowiska roślinne.

Na skutek działalności człowieka szata roślinna obszaru gminy jest dosyć mocno zmieniona i odbiega zasadniczo od układów pierwotnych. Roślinność przedstawia się jako mozaika zbiorowisk naturalnych, półnaturalnych i antropogenicznych. W krajobrazie dominują pola uprawne, przeważają agrocenozy pozbawione swoistych składników, obfitujące w gatunki o szerokiej tolerancji ekologicznej, jak wynika ze składu florystycznego Gminy Zbrosławice.

Na obszarze gminy wyróżnia się siedliska leśne, łąkowe oraz obszary związane z roślinnością stref brzegowych stawów, strumieni, a nawet rowów melioracyjnych oraz starorzeczy, źródeł i rozlewisk. Wśród zbiorowisk roślinnych wyróżnia się: siedliska roślin wolnopływających – rzęsa drobna i trójrowkowa, szuwar trzcinowy, szuwar pałki szerokolistnej, szuwały wielkoturzycowe-turzyca zaostrzona, turzyca dzióbkowata, turzyca błotna, turzyca prosowa, zbiorowisko mózgi trzcinowatej, szuwar z manna jadalną i jeżogłówką gałęziastą, szuwar z manną fałdowaną, zbiorowisko z tojeścią pospolitą oraz krwawnicą pospolitą i jaskrem rozłogowym.

Na terenie wschodniej części Gminy Zbrosławice zachowały się fragmenty torfowiska. Są to formacje bardzo rzadkie, zagrożone wyginięciem zarówno na terenie regionu, jak i całego kraju. Stan taki spowodowany jest intensywnymi zabiegami osuszającymi oraz zasypywaniem rozległych mokrych zagłębień. W obrębie Gminy odnotowano jedynie dość zubożone pod względem florystycznym postaci torfowiska niskiego. Wśród roślinności torfowiska występują zbiorowiska koziołka całolistnego, sita członowatego i skrzypu bagiennego oraz świbki błotnej.

Na obszarze gminy swój udział mają również zbiorowiska łąkowe wśród nich: łąki wilgotne (ostrożeń łąkowy i warzywny, knieć błotna, śmiałek darniowy, trzęślica modra i wiązówka błotna, zbiorowiska roślinne: z ostrożeniem warzywnym, z ostrożeniem zwisłym, zespół sitowia leśnego, zbiorowisko z sitem rozpięchłym, zbiorowisko z wiązówką błotną i bodziszkiem błotnym oraz zbiorowisko z wiązówką błotną i sitami), łąki świeże (miętko listne trawy darniowe - głównie rajgras wyniosły, a oprócz niego inne gatunki: tymotka łąkowa, tomka wonna, stokłosa miękka, kostrzewa łąkowa, kłosówka welnista, kłosówka miękka, konietlica łąkowa oraz barwnie kwitnące byliny: chaber łąkowy, krwawnik pospolity, komonica zwyczajna, złocień właściwy, bodzisek łąkowy i wiele innych), łąki suche i ciepłolubne (kwitnące byliny m.in. goryczka krzyżowa, dziewięsił bezłodygowy i pierwiosnek lekarski).

Wśród zbiorowisk pól uprawnych, zrębów i zbiorowisk ruderalnych wyróżniono zbiorowiska segetalne (chwastów upraw):

- zbiorowisko z komosą białą i rdestem kolankowatym, stanowiące zbiór chwastów upraw okopowych;
- zbiorowisko z chabrem bławatką, makiem polnym i ostróżeczką polną, stanowiące grupę chwastów upraw zbożowych;
- zbiorowiska porębowe, będące wstępnym etapem procesu wtórnej regeneracji lasu.

Ponadto występują:

- zbiorowisko z ostrożeńcem lancetowatym i polnym,
- zbiorowiska z trzcinnikiem piaskowym, nawłocią kanadyjską i nawłocią późną,
- zbiorowisko jeżyny fałdowanej,
- zbiorowisko śródpolne wielogatunkowej zarośli – udział tarniny, głogu, leszczyny, grabu oraz innych gatunków leśnych, drzewiastych i zielnych.

Na obszarze Gminy Zbrosławice występują rośliny objęte całkowitą i częściową ochroną gatunkową. Gatunki objęte ochroną całkowitą: barwinek pospolity, bluszcz pospolity, cis pospolity, dziewięcił bezłodygowy, goryczka krzyżowa, kruszczyk szerokolistny, lilia złoto głów, skrzyp olbrzymi, storczyk szerokolistny oraz wawrzynek wilczelyko.

Gatunki objęte ochroną częściową: kalina koralowa, konwalia majowa, przylaszczka pospolita, kopytnik pospolity, kruszyna pospolita, marzanka wonna i pierwiosnka lekarska.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

Obszary przyrodniczo cenne

Na terenie Gminy Zbrosławice zlokalizowanych jest 11 założeń pałacowo-parkowych o szczególnych wartościach kulturowych:

- Czekanów - park dworski ograniczony od północy ul. Sadową, a od południa potokiem Żernickim,
- Jasiona - park przypałacowy ograniczony od północy ul. Główną, a od południa ul. Strażacką,
- Kamieniec – park przypałacowy,
- Kopienice - park dworski- ul. 1-go Maja,
- Łubie - park przypałacowy ograniczony od wschodu ul. Długą , od zachodu ul. Pyskowicką,
- Miedary - park przypałacowy ograniczony od wschodu linią kolejową, a od zachodu ul. Kasztanową,
- Ptakowice - park dworski ograniczony od północy ul. Reptowską, od wschodu ul. Poprzeczną, od południa zabudową przy ul. Wyzwolenia,
- Szalsza - dawny park dworski w części północno- zachodniej sołectwa,
- Wieszowa - park w okolicy spichlerza dworskiego w południowo- wschodniej części sołectwa,
- Wilkowice - park przypałacowy,
- Zbrosławice - park przypałacowy przy ul. Zamkowa.

Do cennych obszarów zalicza się również:

- kompleks leśny w Księżym Lesie i Miedarach
- lokalne zwarte kompleksy leśne w sołectwach Wieszowa, Zbrosławice, Przezchlebie, Łubie

Obszary i obiekty proponowane do objęcia ochroną prawną

Aktualnie nie proponuje się do objęcia ochroną prawną żadnych obszarów i obiektów przyrodniczych na terenie Gminy Zbrosławice.

Rezerwat przyrody jest obszarem obejmującym zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy, w tym siedliska przyrodnicze, a także określone gatunki roślin i zwierząt, elementy przyrody nieożywionej, mające istotną wartość ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych bądź krajobrazowych.

Na terenie Gminy Zbrosławice nie występują rezerваты przyrody.

Obszary chronionego krajobrazu tworzone są w celu zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów o różnych typach ekosystemów. Zwyczajowo przyjęło się, że obejmują tereny większe od parku krajobrazowego o walorach przyrodniczo-krajobrazowych charakterystycznych dla danego regionu. Działalność gospodarcza na takim obszarze nie ulega poważniejszym ograniczeniom, lecz powinna być prowadzona w sposób nie naruszający stanu względnej równowagi ekologicznej. Szczególnymi celami ochrony obszarów jest zachowanie terenów o walorach przyrodniczych i kulturowych oraz stabilizacja środowiska przyrodniczego przez tworzenie tzw. korytarzy ekologicznych. Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze uchwały sejmiku województwa, które określa jego nazwę, położenie, obszar, sprawującego nadzór, ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów.

Na terenie gminy obszary chronionego krajobrazu nie występują.

Zespoły przyrodniczo- krajobrazowe są to fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Na terenie gminy ustanowiony jest zespół przyrodniczo- krajobrazowy „Park w Reptach i Dolina Dramy”. Park został utworzony w oparciu o rozporządzenie Wojewody Śląskiego w dniu 11.07.2002 r. Ochroną objęto zbocza doliny rzeki Dramy, pozostałość dawnego zwierzyńca oraz aleję kasztanową stanowiącą fragment drogi z Rept Starych do Tarnowic Starych (dzielnica Tarnowskich Gór). Park odznacza się bogatą florą, stwierdzono tu 256 gatunków roślin naczyniowych, dużą wartość posiadają także drzewostany bukowe.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

Użytki ekologiczne:

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania".

Na terenie gminy obecnie nie występują użytki ekologiczne.

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska, o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie (Ustawa o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 r., Dz. U. 2004 r., Nr 92, poz. 880).

Wśród ustanowionych pomników przyrody wyróżnia się następujące drzewa pomnikowe:

- Jesion wyniosły (wieś Kamieniec, obok kościoła);
- Dąb szypułkowy (wieś Szalsza, w parku)
- Dąb szypułkowy (wieś Szalsza, w pobliżu kościoła)
- Dąb szypułkowy (wieś Szalsza, w parku obok grobli).

Obszary NATURA 2000

Obszar Natura 2000 to nowa forma ochrony przyrody (obok istniejących parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, czy innych) wprowadzana w naszym kraju od czasu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej. Za obszary Natura 2000 uznaje się tereny najważniejsze dla zachowania zagrożonych lub bardzo rzadkich gatunków roślin, zwierząt czy charakterystycznych siedlisk przyrodniczych, mających znaczenie dla ochrony wartości przyrodniczych Europy.

Na terenie gminy zlokalizowany jest obszar Natura 2000 – „Podziemia Tarnogórsko – Bytomskie” (PLH240003). Obszar objęty ochroną prawną jest zlokalizowany na terenie Tarnowskich Gór, Bytomia, Zbrosławic i Radzionkowa. Podziemia tworzą wyrobiska po trwającej od XVI do XX wieku eksploatacji kruszców srebronośnych. Podziemia utworzone są z systemu chodników, komór, szybów i sztolni, w tym 5 sztolni odwadniających.

POWIERZCHNIA: 3490,8 ha

Typy siedlisk wymienione w Załączniku I:

Nazwa siedliska	% pokrycia
Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania	100,00
Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae</i> -Fagenion, <i>Galio odorati</i> -Fagenion)	0,00
Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	0,00

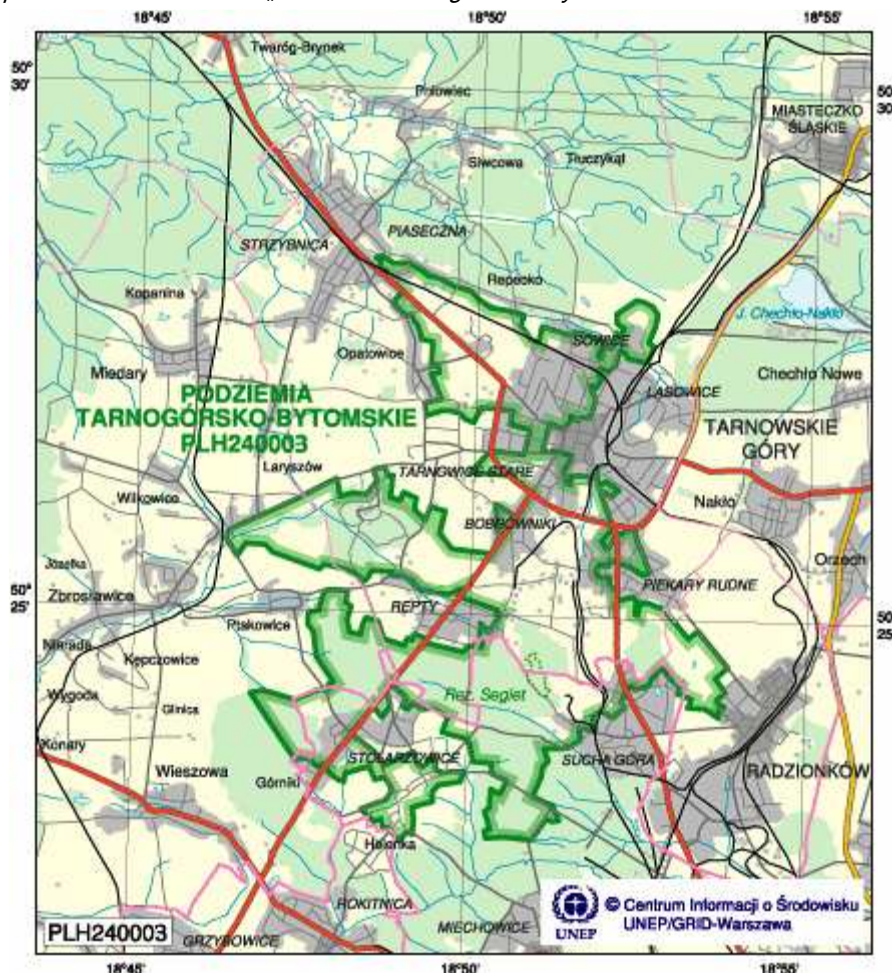
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU:

Klasy siedlisk	% pokrycia
grunty orne	23,00 %
las iglaste	7,00 %
las liściaste	16,00 %
las mieszane	10,00 %
łąki i pastwiska	1,00 %
miejsca eksploatacji odkrywkowej	5,00 %
tereny budowlane	0,00 %
tereny luźno zabudowane	20,00 %
tereny przemysłowe	3,00 %
tereny sportowe i wypoczynkowe	4,00 %

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

zielen miejska	1,00 %
złożone systemy upraw i działek	10,00 %
zwałowiska i hałdy	0,00 %
zwarta zabudowa miejska	0,00 %

Rysunek 1. Mapa obszaru Natura 2000 „Podziemia tarnogórsko – bytomskie”.

OPIS OBSZARU:

Wyrobiska podziemne po eksploatacji kruszców metali ciężkich. Jeden z największych systemów podziemnych na świecie. Wyrobiska powstawały od XII do XX wieku. Obecnie liczą ponad 300 km chodników oraz liczne komory i wybierki. Podziemia obejmują 5 sztolni odwadniających, liczne szyby i odsłonięcia w kamieniołomach. Ponadto na powierzchni terenu w granicach ostoi występują "naturowe" siedliska (9130 i 91E0) i gatunki.

WARTOŚĆ PRZYRODNICZA I ZNACZENIE:

Jest to prawdopodobnie drugie co do wielkości zimowisko nietoperzy w Polsce, największe na Górnym Śląsku i jedno z największych w Europie. Stwierdzono tu występowanie 10 gatunków nietoperzy, z czego 3 znajdują się w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Populacja zimujących nietoperzy szacowana jest na kilkanaście tysięcy osobników. Jest to największe w Europie zimowisko gacka brunatnego. Obiekt zamieszkiwany jest przez nietoperze także w okresie letnim. Oprócz ssaków podziemne systemy jaskiń zasiedlane są przez liczne bezkręgowce: dżdżownice, pajęczaki, skoczogonki, a także chrząszcze z rodzajów *Pterostichus* i *Cholewa*. W strefach przyotworowych występują mszaki i paprotniki, głębsze partie podziemi zasiedlane są przez mikroflorę rozwijającą się na resztkach organicznych. Występuje tu, charakterystyczna dla naturalnych jaskiń, szata naciekowa zbudowana z krystalicznego kalcytu, żelaza i mleka wapiennego. Najczęściej spotkane formy to: stalaktyty sopłowe, stalaktyty rurkowe, draperie, zasłony, perły jaskiniowe, żebra, kra kalcytowa, polewy, nacieki kaskadowe.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

ZAGROŻENIA

Niepokojenie zwierząt w okresie zimowym, zasypywanie otworów wentylacyjnych, zawały, osuwiska, inwestycje mogące mieć szkodliwy wpływ na środowisko, zanieczyszczenie odpadami przemysłowymi i komunalnymi, zanieczyszczenie wód, niekontrolowana penetracja podziemi (hałas, wzrost temperatury, płoszenie i zabijanie nietoperzy), nieracjonalnie prowadzone badania naukowe.

STRUKTURA WŁASNOŚCI

Skarb Państwa.

Fauna:

Na terenie Gminy wyróżnić można trzy typy siedliskowe: tereny otwarte (uprawy rolnicze, nieużytki, łąki) – dominujący, lasy oraz siedliska wodne. Wszystkie ssaki owadożerne występujące na obszarze Gminy są prawnie chronione. Są to: jeż wschodni, kret, ryjówka aksamitna i ryjówka malutka. Większość przedstawicieli gryzoni na obszarze badań jest związanych z siedliskami otwartymi np. zając szarak, nornica ruda, polnik zwyczajny, mysz polna i mysz zaroślowa. Z większych ssaków można tu spotkać także sarne, jelenia szlachetnego i daniela. Z płazów zostały stwierdzone: traszka zwyczajna, ropucha szara, żaba jeziorkowa, żaba wodna, żaba trawna, żaba moczarowa. Gatunki te związane są przede wszystkim z terenami podmokłymi, wodami i oczkami wodnymi. Gady są reprezentowane przez pospolicie występujące jaszczurki (zwinka, żyworodna) oraz żmiję zygzakowatą.

Na obszarze gminy stwierdzono obecność 98 gatunków ptaków lęgowych, wśród których 29 jest zagrożonych. Wśród zagrożonych ptaków lęgowych wyróżnia się gatunki tj.: perkoz, bocian biały, czernica, błotnik stawowy, pustułka, kobuz, derkacz, łyska, sieweczka rzeczna, czajka, krętogłów, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł zielony, dzięcioł czarny, świergotek łąkowy, strumieniówka, trzcinniczek, remiz i czyż.

8.1.1. Cel średniookresowy do 2016 r.

Zachowanie bogatej różnorodności biologicznej

Kierunki działań:

Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych:

Zadania własne:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych w istniejących kompleksach leśnych	Gmina Zbrosławice, Nadleśnictwo
Ochrona i zwiększanie różnorodności biologicznej	Nadleśnictwo, Gmina Zbrosławice
Ochrona terenów przyrodniczo cennych przed niewłaściwym sposobem użytkowania	Nadleśnictwo, Gmina Zbrosławice
Ochrona starych i nowych pomników przyrody	Gmina Zbrosławice

Ochrona fauny i flory:

Zadania własne:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Zachowanie istniejących zbiorników wodnych	Organizacje pozarządowe, Gmina Zbrosławice
Stały nadzór nad rozwojem uciążliwego przemysłu	Gmina Zbrosławice, Powiat Tarnogórski

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

Ochrona i utrzymanie krajobrazu rekreacyjnego:

Zadania własne:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Wzmocnienie roli rekreacyjnej zieleni	Gmina Zbrosławice, Organizacje pozarządowe,
Rozwój sieci szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych na terenach interesujących przyrodniczo	Nadleśnictwo, Organizacje pozarządowe, Gmina Zbrosławice
Zachowanie istniejącej zieleni urządzonej	Gmina Zbrosławice
Urządzanie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień i parków	Gmina Zbrosławice

8.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Stan wyjściowy – lasy:

Lasy na obszarze Gminy tworzą zwarty kompleks w jej północno-wschodniej części (Miedary, Księży Las, Kamieniec). Znacznie mniejsze powierzchnie występują w Ptakowicach, Wieszowej, Ziemęcicach i Łubiu.

Z zespołów leśnych na badanym obszarze stwierdzono:

- łęg olszowo-jesionowy (warstwę drzew stanowi olsza czarna z niewielką domieszką olszy szarej, dębu szypułkowego, czasem topoli czarnej),
- ols (głównie olsza czarna),
- zarośla łozowe (najczęściej spotykane gatunki to: wierzba szara, wierzba uszata, sporadycznie także kruszyna pospolita i brzoza brodawkowata),
- grąd subkontynentalny (najwyższe piętro tworzą potężne dęby szypułkowe, niekiedy z domieszką lipy drobnolistnej, świerka lub sosny zwyczajnej, niższe o 4-6 m piętro drzewostanu tworzy grab zwyczajny, a dno lasu porasta warstwa bylin i traw. W składzie gatunkowym wyróżnia się: gwiazdnicę wielkokwiatową, kokoryczkę wielkokwiatową i inne)
- kwaśną buczynę niżową (w drzewostanie największy udział ma buk, z niewielką domieszką dębu szypułkowego, świerku pospolitego, lipy drobnolistnej oraz dębu czerwonego
- kontynentalny bór mieszany (W drzewostanie tego lasu, oprócz dębu i sosny, występuje również grab zwyczajny, natomiast w podszyciu występuje liczna leszczyna, jarzębina i kruszyna. Runo budują w większości gatunki borowe).

Lasy na terenie Gminy Zbrosławice zajmują niewielką powierzchnię, a stan ich zachowania jest zróżnicowany. Osłabione drzewostany sosnowo-świerkowe są atakowane przez szkodniki owadzie oraz grzyby. Poszczególne zbiorowiska leśne są w różnym stopniu zdegradowane. Drzewostany o charakterze grądu są w wielu przypadkach mocno zniekształcone. Nie posiadają pełnego składu gatunkowego. W drzewostanie występują gatunki typowe dla grądu, natomiast w runie dominuje miejscami turzyca drżączkowata, świadcząca o degeneracji siedliska.

8.2.1. Cel średniookresowy do 2016 r.

Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego

Kierunki działań:

Zadania własne:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, urządzenie i utrzymanie zieleni, zadrzewień, zakrzewień na terenach będących własnością gminy	Gmina Zbrosławice
Aktualizacja granicy rolno-leśnej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Wojewoda, Marszałek, Nadleśnictwo
Renaturalizacja obszarów leśnych gatunkami rodzimymi	Nadleśnictwo
Inwentaryzacja i weryfikacja klasyfikacji gruntów pod kątem pełnego uwzględnienia gruntów zalesionych i zadrzewionych oraz ujęcie granicy rolno-leśnej w planach zagospodarowania przestrzennego	Nadleśnictwo, Gmina Zbrosławice
Zalesianie gruntów nieprzydatnych do produkcji rolnej oraz nieużytków i terenów zdegradowanych i przekształconych gatunkami rodzimymi	Nadleśnictwo, właściciele gruntów
Stały nadzór nad gospodarką leśną w lasach prywatnych	Nadleśnictwo
Prowadzenie ciągłej kampanii edukacyjno – informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie celów i korzyści z trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Gmina Zbrosławice, Nadleśnictwo

Zadania koordynowane:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Zapewnienie trwałości i wielofunkcyjności lasów	Nadleśnictwo
Inwentaryzacja zasobów leśnych pod kątem ich stanu zdrowotnego	Nadleśnictwo
Zachowanie istniejących kompleksów leśnych	Nadleśnictwo
Prowadzenie gospodarki leśnej ze szczególnym uwzględnieniem pozaprodukcyjnych funkcji lasu	Nadleśnictwo
Ochrona gleb leśnych	Nadleśnictwo
Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkodniki, nielegalne wysypiska śmieci)	Nadleśnictwo

8.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

Stan wyjściowy

W ramach tego zagadnienia pod uwagę należy wziąć przede wszystkim zmniejszenie materiałochłonności, odpadowości, wodochłonności i energochłonności produkcji przemysłowej. Jest to podejście korzystne zarówno ze względów ochrony zasobów środowiska, jak też ekonomii prowadzonych procesów technologicznych w poszczególnych zakładach. Oprócz minimalizacji oddziaływania na środowisko, poprzez pobór wody, surowców naturalnych i energii, wytwórcy z sektora gospodarczego mają szansę ponosić niższe opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska oraz redukować koszty energii i surowców stosowanych w produkcji.

Z uwagi na wprowadzanie nowych technologii oraz uwarunkowania ekonomiczne większość przedsiębiorstw, instytucji oraz spółdzielni realizuje zadania w celu osiągnięcia zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii m.in. poprzez:

- wymianę starych odcinków sieci wodociągowej z zastosowaniem nowych technologii oraz stosowanie doszczelniaczy przy usuwaniu awarii,

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

- stosowanie w miarę możliwości zamkniętych układów obiegu wody,
- odpady przemysłowe są gromadzone, przechowywane i przekazywane jednostkom do tego celu upoważnionym (zgodnie z posiadanymi decyzjami),
- wprowadza nowe małoodpadowe technologie,
- sukcesywnie wymienia się tradycyjne sieci ciepłownicze na preizolowane oraz modernizuje węzły ciepłne,
- przeprowadza termomodernizacje budynków,
- dokonuje wymiany pieców węglowych na piece bardziej ekonomiczne i ekologiczne
- zarządy spółdzielni i zarządcy budynków sukcesywnie wprowadzają w każdym budynku liczniki dostarczanej energii cieplnej na potrzeby CO oraz liczniki na ciepłą i zimną wodę.

8.3.1. Cel średniookresowy do 2016 r.

Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę od deficytów wody

Kierunki działań:

Zadania koordynowane:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Wspieranie stosowania zamkniętych obiegów wody w przedsiębiorstwach	Powiat Tarnogórski, Podmioty gospodarcze
Stosowanie technologii przyjaznych dla środowiska naturalnego	Podmioty gospodarcze
Promowanie wprowadzania systemów recyklingu umożliwiających wielokrotne użytkowanie materiałów	Podmioty gospodarcze trudniące się segregacją odpadów

8.4. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią

Stan wyjściowy

Obszar Gminy Zbrosławice położony jest w obrębie dorzeczy dwóch prawostronnych dopływów Odry :

- 1) dorzecze Małej Panwi - północna część Gminy; dopływy: Liganzja i Stoła. Z terenu Gminy do Stoły uchodzi potok IV rzędu Brzeźnica;
- 2) dorzecze Kłodnicy – południowa część Gminy; dopływy: Drama i Rokitnica (Potok Mikulczycki).

Główną rzeką obszaru Gminy Zbrosławice jest Drama – dopływ zbiornika Dzierżno Małe. Powierzchniową sieć hydrograficzną uzupełniają występujące na obszarze Gminy Zbrosławice zbiorniki wodne pochodzenia antropogenicznego. W dolinie Dramy usytuowano zbiorniki zaporowe o różnorodnym przeznaczeniu (tzw. wielozadaniowe). Znajdują się one w Kamieńcu i Karchowicach. Stawy hodowlane usytuowane są na Potoku Świętoszowskim w Ziemięcicach i na dopływach tego potoku w Przezchlebiu i Wieszowej. Kilka stawów hodowlanych znajduje się na dopływach Rokitnicy w Szalszy. Największe zbiorniki występują jednak w wyrobiskach po eksploatacji piasków i żwirów w Przezchlebiu. Mają one powierzchnie sięgające 8 ha. Oprócz tego występuje znaczna ilość bardzo małych zbiorników (oczek wodnych) w niewielkich gliniankach i kamieniołomach na całym obszarze Gminy.

Regulacja potoków i zmeliorowanie dolin rzecznych spowodowało zamianę naturalnych cieków na rowy melioracyjne. Na skutek budowy nowych rowów wzrosła na obszarze gęstość sieci rzecznej. Zmiany te spowodowały osuszenie znacznych powierzchni, które dotychczas stanowić mogły o bioróżnorodności obszaru. Osuszona została terasa zalewowa Dramy. To z kolei spowodowało obniżenie zwierciadła wód gruntowych w obrębie tej terasy. Obecnie zwierciadło wody gruntowej

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

kształtuje się tam na głębokości zbliżonej do głębokości rowów melioracyjnych (do 1 m). Przeprowadzenie melioracji w obrębie dopływów Dramy prowadzi do przekształcania się gleb torfowych w gleby murszowe. Regulacje potoków i melioracje zostały przeprowadzone także w obrębie kompleksów leśnych. Przeprowadzone melioracje i osuszenia powodują zmniejszenie retencji wodnej obszaru poprzez przyspieszenie spływu powierzchniowego. Istotnym elementem zmian hydrograficznych jest drenaż znacznej powierzchni obszarów rolniczych.

Dopływy rzeki Dramy charakteryzują się dość dużymi spadkami, przez co spływy wód ze zlewni są gwałtowne. Niekorzystnym uwarunkowaniem mogącym stwarzać zagrożenie powodziowe jest zbyt mały spadek rzeki Dramy w porównaniu do jej dopływów, a także licznie występujące przewężenia, które tamują odpływ wody.

Zarządzanie w sytuacjach kryzysowych i zagrożenia na terenie gminy podejmuje Wójt i kieruje działaniami poprzez Gminny Zespół Reagowania. Bezpośrednią ochronę przeciwpowodziową sprawuje Gminny Komitet Przeciwpowodziowy we współpracy z ZGKiM, OSP, OPS i Gminnym Zakładem Weterynaryjnym oraz Wydziałem Zarządzania Kryzysowego w Starostwie Powiatowym. Zagrożenie powodziowe w gminie jest małe, terenami stale podtapianymi w czasie wezbrań Dramy są obszary w Karchowicach - Zawadzie - 40ha, oraz w Kopienicy 6ha. Natomiast potencjalnie zagrożony powodzią jest teren przyległy do rzeki Dramy na odcinku Zbrosławice - Zawada - 50ha.

8.4.1. Cel średniookresowy do 2016 r.

Zabezpieczenie przed skutkami powodzi

Kierunki działań:

Zadania koordynowane:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Systematyczna konserwacja rzek i cieków	RZGW Gliwice, ŚZWiM
Przystosowanie terenów międzywala do szybkiego reagowania w przypadku powodzi (wycinanie lasów i zarośli łęgowych, odnowa użytków zielonych, konserwacja rowów melioracyjnych)	RZGW Gliwice, Gmina Zbrosławice, ŚZWiM, Spółki wodne, właściciele terenu
Stworzenie systemu szybkiego ostrzegania i reagowania w przypadku zagrożenia powodzią	RZGW Gliwice, Gmina Zbrosławice
Opracowanie planu awaryjnego na wypadek powodzi, uwzględniającego ochronę obiektów wrażliwych na terenie gminy (np. oczyszczalni ścieków, ujęć wód, terenów zabytkowych i przyrodniczo cennych, składowisk odpadów, itp.)	RZGW Gliwice, Gmina Zbrosławice
Ochrona przed powodzią – odbudowa i konserwacja urządzeń przeciwpowodziowych	Gmina Zbrosławice, ŚZWiM, RZGW Gliwice

8.5. Ochrona powierzchni ziemi

Stan wyjściowy:

Pod względem bonitacyjnym w gminie dominują gleby klasy IV i III (gleby orne średniej jakości lepsze - IVa, gleby orne średniej jakości gorsze – IVb, gleby orne średnio dobre – IIIb, gleby orne dobre – IIIa), które stanowią aż 89,1% wszystkich gruntów ornych (z dominacją gleb klasy IVa - 39,9%). Gleby najslabsze (V i VI kl.) obejmują 9% powierzchni gruntów ornych, a najlepsze (II klasa) zaledwie 1,9% wszystkich gruntów ornych.

Dominującym kompleksem przydatności rolniczej gruntów ornych gminy Zbrosławice jest kompleks żytni dobry (54,6% gruntów ornych). Dość mocno zaznacza się również kompleks pszenno-żytni (18,8%) i żytni słaby (8,9%). Wśród użytków zielonych dominują użytki średnie (84,4% użytków zielonych).

Na obszarze gminy Zbrosławice występują następujące rodzaje gleb:

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

- ✓ rędziny brunatne – wykształciły się na wychodniach utworów triasowych, charakterystyczne dla podłoża węglanowego (wapień, dolomity, margle). Występują one wyspowo w Zbrosławicach, Ptakowicach, Wilkowicach i Kamieńcu,
- ✓ bielice i pseudobielice – wykształciły się na terenach wyżej położonych z utworów czwartorzędowych: glin pylastych, piasków i żwirów glacialnych. Zwarte ich płaty występują w północno-zachodniej części Gminy we wsiach Jasiona, Kopienice, Łubie, Łubek, Księży Las, a także w południowo-wschodniej części Gminy we wsiach Ziemięcice, Świętoszowice, Czekanów. Na pozostałym obszarze Gminy tworzą znacznie mniejsze powierzchnie, wśród których wyspowo występują inne typy gleb, najczęściej brunatne (Wieszowa, Wilkowice, Miedary),
- ✓ brunatne właściwe – wykształciły się na zboczach wzgórz, wzdłuż dolin i w miejscach, gdzie utwory węglanowe zalegają pod cienką pokrywą utworów czwartorzędowych,
- ✓ brunatne wylugowane - zwarte powierzchnie tych gleb występują wzdłuż doliny Dramy i jej dopływów, natomiast wyspowo występują one na wysoczyznach. Charakterystyczne jest także występowanie odmian deluwianych tego typu gleb. Występują one w dnach obniżen, dolin i wąwozów na utworach namytych i świadczą o trwającej intensywnej erozji gleb na zboczach i wysoczyznach,
- ✓ czarne ziemie zdegradowane – zajmują znaczne powierzchnie na terenie gminy. Gleby te pierwotnie wykształciły się pod lasami, co spowodowało ich zakwaszenie i wylugowanie węglanów. Na obszarze Gminy występują one zwartymi płatami pod użytkami zielonymi, w miejscach o podwyższonym zawilgoceniu oraz w obrębie wilgotnych den dolinnych. Stąd ich rozmieszczenie nawiązuje do układu dolin,
- ✓ mułowo-torfowe,
- ✓ torfy niskie,
- ✓ mady – w dolinach Dramy, Rokitnicy, górnego odcinka Potoku Świętoszowickiego, Potoku z Łubią.

Zanieczyszczenie gleb i procesy degradacji

Do głównych czynników powodujących degradację chemiczną gleb zalicza się:

- nadmierną zawartość metali ciężkich takich jak: kadm, miedź, nikiel oraz innych substancji chemicznych, np. ropopochodnych,
- zasolenie,
- nadmierną alkalizację,
- zakwaszenie przez związki siarki i azotu,
- skażenie radioaktywne.

Aktualnie obowiązujące kryteria oceny zawartości zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi zawarte są w załączniku do *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. z 2002 r. Nr 165, poz. 1359)*. Rozpoznanie stanu gleb użytkowanych rolniczo pod względem zanieczyszczenia metalami ciężkimi jest istotne z uwagi na produkcję bezpiecznej żywności dla człowieka. Występowanie w glebach podwyższonej zawartości metali ciężkich będące następstwem działalności ludzkiej poprzez: emisje przemysłowe, motoryzację, nadmierną chemizację rolnictwa, powoduje degradację biologicznych właściwości gleb, skażenie wód gruntowych oraz przechodzenie zanieczyszczeń do łańcucha żywieniowego.

Nadmierna zawartość metali ciężkich degraduje biologiczne właściwości gleb, powoduje zanieczyszczenie łańcucha żywieniowego i wód gruntowych. Szczególne zagrożenie stwarzają one w glebach kwaśnych, przechodzą bowiem w formy łatwo dostępne dla roślin.

Tereny wzdłuż arterii komunikacyjnych narażone są w sposób ciągły na zanieczyszczenia powstałe w wyniku spalania paliw: tlenki azotu, węglowodory i pierwiastki śladowe, w tym ołów. Także eksploatacja dróg i pojazdów jest przyczyną przenikania do gleb związków organicznych i metalicznych: kadmu, niklu, miedzi i cynku. Kolizje drogowe z udziałem pojazdów transportujących substancje niebezpieczne powodują lokalne zagrożenia dla środowiska glebowego przez skażenia substancjami ropopochodnymi, kwasami i innymi. Obecnym źródłem zanieczyszczenia gleb na terenie gminy jest przebieg dróg krajowych nr 94 i 78.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

Lokalna degradacja terenu związana jest z wyrobiskami po eksploatacji surowców oraz ze składowiskami różnego rodzaju odpadów. Innym niekorzystnie wpływającym na środowisko przyrodnicze czynnikiem są nielegalne wysypiska odpadów mające negatywny wpływ na gleby, ciek wodne i krajobraz.

Degradacja gleb na terenie Gminy Zbrosławice przejawia się w ich zakwaszeniu, co prowadzi do spadku ich produktywności. Bardzo niebezpiecznym następstwem zakwaszenia gleb jest wzrost rozpuszczalności metali ciężkich.

Jeszcze innym zagrożeniem jest degradacja naturogeniczna i uprawowa na łagodnych stokach Garbu Tarnogórskiego przeciętego doliną Dramy. Na tych stokach mogą pojawić się w czasie wiosennych roztopów i deszczy nawalnych procesy erozyjne i denudacyjne o charakterze zmywowym powierzchniowym.

Przeprowadzone w 2005r. na terenie województwa śląskiego badania gleby przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Gliwicach wykazały, że większość użytków rolnych charakteryzuje się odczynem bardzo kwaśnym i kwaśnym, co wskazuje na nieprawidłowe warunki dla wzrostu i rozwoju większości roślin uprawnych. Uzyskane wyniki potwierdzają wysokie potrzeby w zakresie wapnowania w województwie śląskim. Badania obejmowały 21 707 próbek gleby z powierzchni 41 762 ha w 3 850 gospodarstwach rolnych.

Na obszarach o dużej koncentracji zakładów przemysłowych nastąpiło skażenie gleb metalami ciężkimi. W obszarach o nadmiernej kumulacji metali ciężkich w glebie nie należy uprawiać roślin przeznaczonych do spożycia. W glebach na terenie województwa śląskiego odnotowano przekroczenie dopuszczalnych norm ołowiu w 121 próbach, kadmu w 176 próbach, a cynku w 192 próbach.

Wyniki badań gleb na terenie Powiatu Tarnogórskiego wykazują, że blisko 70% gleb posiada odczyn b. kwaśny, kwaśny i lekko kwaśny. Potrzeby wapnowania wynoszą 54%.

Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach w 2007r. przeprowadziła analizę stanu właściwości agrochemicznych gleb na użytkach rolnych gminy Zbrosławice. Badania obejmowały 4 280 próbek gleby z powierzchni 6 544,93 ha.

Przebadane użytki rolne należą do kategorii agronomicznej średniej (72%), lekkiej (16%) i ciężkiej (12%). Analiza odczynu gleby wykazała duże zakwaszenie gleby (91% badanych gleb należy do gleb bardzo kwaśnych, kwaśnych i lekko kwaśnych) w związku z czym potrzeby wapnowania w 75% badanych gleb określono jako konieczne, potrzebne i wskazane.

Zawartości makroskładników tj. fosforu, potasu i magnezu są zróżnicowane z przewagą niskich i średnich w przypadku fosforu. Udział poszczególnych makroelementów w glebie przedstawia poniższa tabela:

Tabela 1. Zawartość fosforu, potasu i magnezu w badanych próbkach gleby gminy Zbrosławice

Lp.	Makroelement	Ilość badanych próbek / ha	Bardzo niska szt. / %	Niska szt. / %	Średnia szt. / %	Wysoka szt. / %	Bardzo wysoka szt. / %
1.	Fosfor	4 280/6 544,93	586/14	1550/36	1001/11	472/11	671/16
2.	Potas	4 280/6 544,93	599/14	692/21	1520/35	632/15	637/15
3.	Magnez	4 280/6 544,93	797/19	769/18	962/22	716/17	1036/24

Źródło: Stan właściwości agrochemicznych gleb na użytkach rolnych gminy Zbrosławice, OSChR Gliwice, 2007r.

8.5.1. Cel średniookresowy do 2016 r.

Rekultywacja gleb zdegradowanych i zdewastowanych oraz przywracanie im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

Kierunki działań:

Zadania własne:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Realizacja programu rekultywacji gleb zdegradowanych na obszarach rolniczego użytkowania, w tym ich zalesianie gatunkami rodzimymi	Nadleśnictwo, właściciele gruntów
Zrekultywowanie gleb zdegradowanych w kierunku rolnym, leśnym i rekreacyjno-wypoczynkowym	Właściciele gruntów
Właściwe kształtowanie ekosystemów rolnych z wykorzystaniem otaczających je systemów naturalnych i ich zdolności do autoregulacji m.in. poprzez wdrażanie programów rolno-środowiskowych	Gmina Zbrosławice, ARiMR
Przeciwdziałanie degradacji chemicznej gleb poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych	Gmina Zbrosławice, Właściciele gruntów i obiektów przemysłowych

Zadania koordynowane:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Prowadzenie monitoringu jakości gleby i ziemi	WIOŚ Katowice, Powiat Tarnogórski, Izby Rolnicze, Stacje chemiczno – rolnicze, właściciele gruntów
Przeciwdziałanie erozji gleb poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów na gruntach o nachyleniu powyżej 10%	Właściciele gruntów, ARiMR, Organizacje pozarządowe
Ograniczanie erozji wodnej i wietrznej gleby poprzez możliwie jak najdłuższe utrzymywanie pokrywy roślinnej w postaci wprowadzenia upraw wieloletnich oraz wsiewek i poplonów	Właściciele gruntów, ARiMR, Organizacje pozarządowe
Racjonalne użycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin na terenach rolnych i leśnych oraz stosowanie technik naturalnych (fito i agromelioracyjnych) w celu zwiększenia udziału materii organicznej w glebie	Właściciele gruntów, ARiMR, Organizacje pozarządowe
Przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne	Właściciele gruntów, ARiMR, Organizacje pozarządowe

8.6. Gospodarowanie zasobami geologicznymi

Stan wyjściowy:

Na terenie gminy Zbrosławice obecne są następujące udokumentowane złoża zasobów geologicznych:

- 1) złoża węgla kamiennego Pyskowice,
- 2) złoża węgla kamiennego Gliwice,
- 3) złoża wapieni triasowych w Zbrosławicach,
- 4) złoża ilów triasowych w Miedarach.

W przypadku złóż węgla kamiennego eksploatacja została zaniechana przez KWK Gliwice (obecnie należy ona do Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.). Nie przewiduje się wznowienia wydobywania węgla w tym rejonie. Z kolei Kopalnia Surowców Ilastych "Miedary" w Miedarach zrehabilitowała wyrobiska po eksploatacji surowców ilastych i wapieni triasowych, a następnie sprzedała większość wyrobisk. Obecnie jedynym, nieeksploatowanym ze względów ekonomicznych jest złożo położone na terenie cegielni w Miedarach.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

Charakterystykę źródeł zainwentaryzowanych w bazie PGI na terenie gminy przedstawiono w tabeli poniżej:

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

Tabela 2. Zasoby geologiczne i przemysłowe złóż na terenie gminy Zbrosławice w bazie PIG.

Lp.	Nazwa obszaru górnictwa	Stan	Nazwa złoża	Kopalina	Zagospodarowanie	Użytkownicy	Pow. obszaru górnictwa [m ²]	Pow. terenu górnictwa [m ²]	Zasoby geologiczne bilansowane/przemysłowe [tys. ton]
1.	Gliwice II	zniesiony	Gliwice	Węgle kamienne	Eksploracja złoża zaniechana	Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A	91 315 198	b.d.	Zasoby pozabilansowe
2.	Gliwice III	zniesiony	Gliwice	Węgle kamienne	Eksploracja złoża zaniechana	Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A	101 688 907	b.d.	Zasoby pozabilansowe
3.	Miedary I	zniesiony	Miedary I	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Eksploracja złoża zaniechana	Cegielnia "MIEDARY", P. inż. Pawłowski Jerzy	38 682	56 022	221/-
	Złoża udokumentowane, nie eksploatowane (nie wykazywane w bazie PGI):								
4.			Pyskowice	Węgiel kamienny	Eksploracja złoża zaniechana		b.d.	b.d.	b.d.
5.			Zbrosławice	Wapienie	b.d.		b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: www.pgi.gov.pl,

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

Przekształcenia powierzchni ziemi

W związku z pojawiającymi się w Polsce potrzebami wprowadzenia do krajowej praktyki w zakresie ochrony środowiska metodyki postępowania z terenami zdegradowanymi w wyniku działalności gospodarczej, obowiązki inwentaryzacji postępowania i weryfikacji takich terenów przekazano w ręce starostów. Praktyka ta w założeniu, doprowadzić ma do zmniejszenia ilości i wielkości terenów przemysłowych, które wymagają działań naprawczych (rekultywacji, rewitalizacji, itp.). Pozwoli to na racjonalne połączenie sfery ochrony środowiska ze sferą gospodarczą, uwzględniając tym samym zasady zrównoważonego rozwoju. Wynikające stąd założenie mówi, że tereny przemysłowe nie powinny być nieużytkami gospodarczymi. Zarządzanie terenami przeznaczonymi działalnością gospodarczą z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska należy rozpatrywać biorąc pod uwagę właściwy podział tych terenów. Istnieje bowiem konieczność zaklasyfikowania terenów przemysłowych do pewnych klas, które pozwolą na właściwsze i trafniejsze podjęcie działań naprawczych. Wspomniane wcześniej klasy terenów zdegradowanych to:

- tereny przemysłowe zdegradowane chemicznie (gleba/ziemia wymagają oczyszczenia)
- tereny przemysłowe zdegradowane pod względem morfologicznym – fizycznym (rekultywacja likwidująca niekorzystne przekształcenia naturalnego ukształtowania terenu)
- tereny nie pełniące już funkcji gospodarczych.

Na tak sklasyfikowane rodzaje terenów przemysłowych nakłada się jeszcze zagadnienie rodzaju odpowiedzialności odnośnie tych terenów. Istnieje bowiem odpowiedzialność bezpośrednia, kiedy sprawca degradacji środowiska jest określony, co oznacza zastosowanie zasady "ten kto powoduje zanieczyszczenie środowiska, ponosi koszty usunięcia skutków tego zanieczyszczenia" oraz odpowiedzialność pośrednia (odpowiedzialność władz publicznych) w przypadku, gdy sprawca nie jest znany lub egzekucja obowiązku jest bezskuteczna.

W Polsce dość istotnym problemem są tzw. "porzucone" tereny przemysłowe, w przypadku których nie ma możliwości egzekwowania zasady "zanieczyszczający płaci", co powoduje automatyczne przeniesienie odpowiedzialności na władze publiczne. Sytuacja ta dotyczy głównie terenów, gdzie działały przedsiębiorstwa państwowe. Odrębnym zagadnieniem związanym z właściwym gospodarowaniem terenami przemysłowymi są odpowiednie podstawy prawne. Uwarunkowania prawne w tym zakresie można odnaleźć w ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 roku o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie. Ustawa ta określa zasady odpowiedzialności za naprawę szkód w środowisku. m.in. art. 15 określa, że „jeżeli podmiot korzystający ze środowiska nie podejmie działań zapobiegawczych i naprawczych, organ ochrony środowiska, w drodze decyzji, nakłada na niego obowiązek przeprowadzenia tych działań”.

Ustawą z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko wprowadzono zasadę udostępnienia informacji (art. 9) dotyczących m.in. stanu elementów środowiska, takich jak: powietrze, woda, powierzchnia ziemi, kopaliny, klimat, krajobraz i obszary naturalne, w tym bagna, obszary nadmorskie i morskie, a także rośliny, zwierzęta i grzyby oraz inne elementy różnorodności biologicznej, w tym organizmy genetycznie zmodyfikowane, oraz wzajemnych oddziaływań między tymi elementami. Artykuł 21 mówi, że w publicznie dostępnych wykazach zamieszcza się dane m.in. (pkt 23 f) z zakresu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska o wnioskach o wydanie decyzji i o decyzjach w sprawie rekultywacji zanieczyszczonej gleby lub ziemi, jeżeli zanieczyszczenie zaistniało przed dniem 30 kwietnia 2007 r. lub wynikało z działalności, która została zakończona przed dniem 30 kwietnia 2007 r. Ponadto (art. 161) ww. ustawy określa, że Wojewodowie przekażą właściwym regionalnym dyrektorom ochrony środowiska niezwłocznie po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy:

- 1) akta spraw dotyczących rekultywacji zanieczyszczonej gleby lub ziemi wraz z pełną posiadaną dokumentacją,

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

2) rejestry zawierające informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi

– które otrzymali od starostów na podstawie ustawy zmienianej w art. 152.

Pewne odnośniki dotyczące ochrony powierzchni ziemi uwzględnia także ustawa o ochronie przyrody (Dz. U. z 16 kwietnia 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późniejszymi zmianami), ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435 – tekst jednolity, z późniejszymi zmianami). Prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 – tekst jednolity, z późniejszymi zmianami).

Wraz z rozpoczęciem zagospodarowywania rolniczego powierzchni Gminy Zbrosławice rozpoczęło się przekształcanie pokrywy glebowej i szaty roślinnej. Naturalna pokrywa glebowa zachowała się w obrębie powierzchni leśnych. Szczególnie widoczne są skutki przeprowadzonych melioracji na obszarach łąkowych i częściowo gruntów ornych. Spowodowały one osuszenie zabagnionych den dolinnych, co umożliwiło ich rolnicze wykorzystanie. Ma to także skutki uboczne. Osuszenie łąk torfowych prowadzi do murszenia (mineralizacji) torfu. Widoczne jest już także niekorzystne zjawisko zamiany powierzchni łąkowych na grunty orne. W obrębie powierzchni gruntów ornych zmeliorowane zostały powierzchnie z tendencją do zabagniania się (obszary podmokłe i bezodpływowe). W efekcie powierzchnie, na których nadwyżka wilgoci sprzyjała utrzymywaniu się pokrywy trawiastej, włączone zostają w zasięg gruntów ornych. Nie sprzyja to idei bioróżnorodności. Z przeprowadzonej bonitacji warunków wodnych w obrębie gruntów rolniczych wynika, że prawie 62 % powierzchni gruntów wykazuje okresowy niedobór wody w glebie. Jest to także efekt przeprowadzanego osuszania gruntów (drenaż). Także przeznaczanie coraz większych powierzchni pod tereny zabudowane powoduje systematyczne zmniejszanie się powierzchni gleb nadających się do uprawy. Wykształcona w sposób naturalny rzeźba ulega znacznym zmianom na skutek gospodarczej działalności człowieka. Na obszarze Gminy Zbrosławice proces ten należy do szczególnie zaawansowanych, a największe dotychczas zmiany spowodowane zostały przez:

- 1) budowę szlaków kolejowych i drogowych,
- 2) regulacje i obwałowania rzek i potoków oraz melioracje;
- 4) wydobywanie kopalin (piaskownie, żwirownie, glinianki, kamieniołomy);
- 5) eksploatacja węgla kamiennego.

Za częściowo antropogeniczne należy uznać powstawanie na obszarze Gminy reprodukowanych na powierzchni zagłębień krasowych. Współczesny rozwój tych zagłębień jest z pewnością pod wpływem wzmożonej migracji wód podziemnych na skutek wytworzenia się leja depresyjnego ujęć wodnych.

8.6.1. Cel średniookresowy do 2016 r.

Ochrona niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego

Kierunki działań

Zadania własne:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
Rekultywacja terenów po eksploatacji kopalin	Przedsiębiorcy, właściciel złoża
Stworzenie inwentaryzacji złóż kopalnianych i wyrobisk po eksploatacji bez koncesji	WIOŚ Katowice

Zadania koordynowane:

Rodzaj zadania	Jednostka odpowiedzialna
----------------	--------------------------

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ZBROSŁAWICE NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013-2016**

Kontrola stanu faktycznego w przypadku wydobywania kopalin bez wymaganej koncesji i naliczanie opłat eksploatacyjnych w przypadku nielegalnej działalności	Starosta
Gromadzenie, archiwizowanie i przetwarzanie danych geologicznych	Marszałek, Starosta
Dążenie do uzyskiwania informacji z jednostek ministerialnych i wojewódzkich o ilości, rodzaju i miejscu prowadzenia wydobywania złóż	Marszałek, Starosta
Opiniowanie studiów i planów uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego	Wojewoda, Starosta, instytucje zgodnie z ustawą
Weryfikacja ustaleń istniejących planów zagospodarowania przestrzennego i studiów uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego	Wójt
Ochrona terenów perspektywicznych pod względem wydobywania kopalin	Organy koncesyjne